

טורי פרקר שמחה

38370

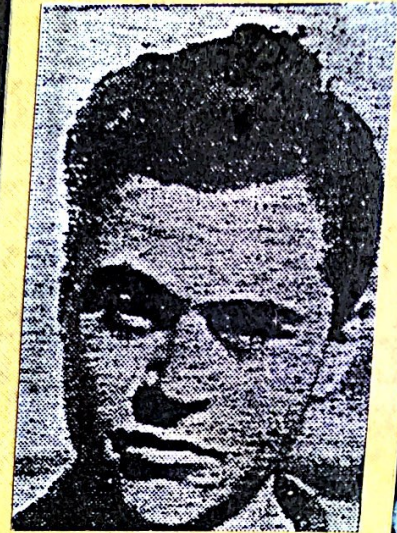
בן אסתר ויעקב

נולד ב- 27.9.1923

שרת בגדוד "גדעון" (13)

נפל ב- 23.12.1948

בקרוב משלט 80 בנגב.

פרקו, שמוחה

בן יעקב ואסתר. נולד ב־27.9.1923 בגרמניה. למד בבית־הספר היהודי העממי אשר בעיר אסן וגם הצטרף לתנועת־נוער ציונית. בשנת 1938, כשגורשו יהודי פולין מגרמניה, חזר עם הוריו לארץ מוצאם, פולין, והצטרף לקבוצת־הכשרה. בפרוץ מלחמת־העולם השנייה נדד לוילנה ובפברואר 1941 עלה ארצה ב"עליית־הנוער". למד בבית־הספר החקלאי במקוה־ישראל והשתלב

בעיקר במכונות חקלאיות וטרקטורים. במאוס 1943 הצטרף לקבוצת חמדיה. עבד תחילה בעבודות־חוץ ועם התבססות הקבוצה החל לעבוד בפלחה. ב־1945 עבר עם גרעין הקבוצה לחפציבה והיה חבר המשק. גם פה עבד בפלחה. היה פועל חרוץ ונאמן. התמסר לעבודתו ולמשק והיה ער לבעיותיהם. מתח ביקורת, אך ידע לכבד את החלטות החברה. לאחר שבית־ההוריו הושמד על־ידי הנאצים הרגיש עצמו גלמוד. הסתגר, התרחק מחיי החברה ולא ניסה לרכוש לו ידידים. אולם חבריו הבינו לנפשו.

מיום עלותו לארץ היה חבר ה"הגנה". כשפרצה מלחמת־השחרור השתתף בקרבות בטירת־צבי ומשמר־העמק במסגרת החי"ש הנפתית של העמק. שירת בגדוד אחד של חטיבת "גולני" מאז יסודו והשתתף בכל פעולות הגדוד בעמק, בגליל ובנגב. היה חייל מסור ואחראי מאד ומילא תפקידיו בקפדנות. כמה פעמים עמדו לשלחו לקורס מ"כ, אך הוא סירב. לא רצה לפקד על אחרים. גם הפקודות החדשות בעניני משטר ונוהג בצבא פגעו באפיו הצנוע. היה מכובשי משלט ליד נירים בנגב (במבצע "עין"). בעת הנסיגה מן המשלט נפגע מפגז־מרגמה ומת בז' במקום ב־23.12.1948. עמו נפל מפקדו. ב־1.3.1949 הועבר למנוחת־עולמים בבית־הקברות בחפציבה. זכרו הועלה בחוברת "לזכר הארבעה", חפציבה, תש"ט.

הגוף האנושי של החטיבה

הגוף האנושי של חטיבת גולני במלחמת העצמאות היה מגוון ורב־פנים. הוא מאפיין את "דור תש"ח" בארץ־ישראל של אותם הימים. מייסדי החטיבה, ראשוני לוחמיה ומפקדיה, היו אנשי ההתיישבות, עובדי־אדמה מן המושבה, המושב והקיבוץ של מרחבי הגליל והעמקים, ובתוכם שומרי מסורת לא מעטים. אליהם נוספו במרוצת חודשי לחימה ארוכים בני עיר רבים ואף עולים חדשים אנשי גח"ל ומח"ל. ראוי לציין, כי בימי תש"ח היו בחטיבת גולני בחורות רבות, אשר שירתו בכל היחידות בתפקידים שונים, ורבות מהן פעלו כקשריות או חובשות קרביות. כבר במלחמת העצמאות היתה חטיבת גולני כור היתוך לילידי הארץ ולבני העליות השונות. בסיכום המבוא שכתב נחום גולן לספר "אילן ושלח" נאמר: "...צמחנו בנוף הגלילי ובמישורי העמקים, ובמרחבי הנגב הרחבנו אופקים – התבגרנו. ההתיישבות בעמקים ובגליל היא שנתנה לחטיבה את צביונה וחותמה המיוחד, וממנה ספגה את ערכיה, כי על כן היתה החטיבה כפרית ונאמנה לערכים שיוקה בגושי התיישבות אלו. ציינו אותה תכונותיו של עובד־האדמה ויושב־הכפר: עקשנות, צמידות למשימה, שורשיות ושקט..."

חייל בתש"ח

קרבות בהם השתתף שמחה

משמר העמק

ארבעה באפריל.

קבוצת הסיור שיצאה מן המשק הרגישה, כי במנסי (2.5 ק"מ דר' מז') מתקבצים ריכוזי צבא סדיר, מכוניות "הסהר האדום" וכו'. הידיעה הועברה מיד אל מפקדת הנפה. לא עברה מחצית שעה ובאה הודעה על 7 תותחים מוצבים בסביבה. רציים-מקשרים היו את הקשר בין הנקודה וקבוצת הסיור ביער. בזו אחר זו באו ידיעות על הצבת מרגמות על "הר-הגעש", על ריכוזי אויב ברובייה-פוקא ונרנריה.

מפקדת הנפה ביקשה להפריע תכונה זו ויזמה לסכלה על ידי התקפה עורפית מצד הרי אפרים. ישובינו שבהרי אפרים נצטוו, אמןם, לעמוד הכן, אך מאין תוספת כוחות מספיקים לא בוצעה הפקודה. האויב השלים את הכנותיו באין מפריע.

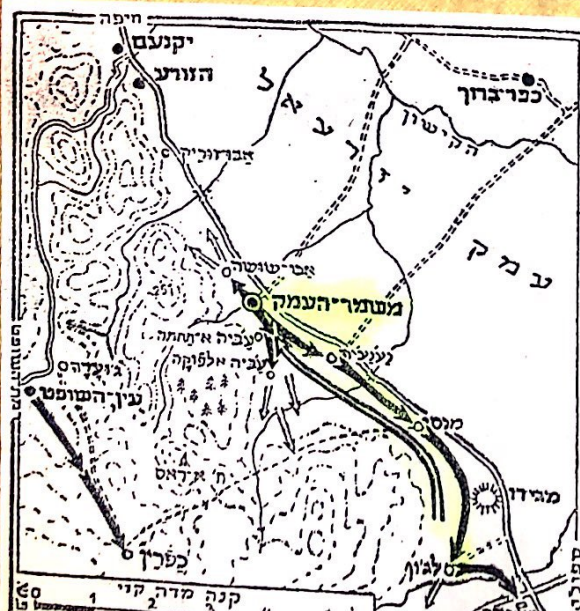
בשעה זו נמצאו במשמר העמק 600 נפש, חצים ילדים. כל העובדים הוחזרו מן השדות, הילדים והזקנים הוכנסו אל מתחת לגגות בטון. הלוחמים — בעמדות-ההגנה. בשעה 4.50 החלה ההרעשה. היא הצטיינה בעצמה רבה, לא נוכל להעריך את מספר הפגזים שהומטרו על הנקודה במשך שעות אחדות. בחיפוי ההרעשה נמשכה התקדמות חיל-הרגלים מרובייה-פוקא ונרנריה. אותה שעה הפיעו בכביש 6 משוריינים, התקדמו והגיעו עד גבול המשק. גם הם המטירו ממכונות-יריה אש לחפות על חיל-הרגלים.

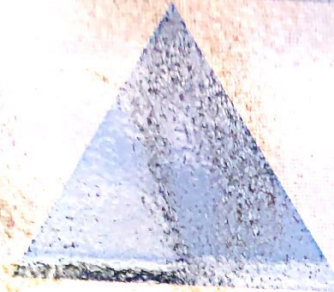
התכנון הצבאי של האויב היה מצוי... הוא הלך מחלקות-מחלקות, בנות 40 איש כל אחת. יחד כ-400 איש. בחיפוי-אש של ארטילריה ומשוריינים שירו בויות בטחון — נתנו לחיל-הרגלים את האפשרות להתקדם בבטחון עד גדר המשק. הגברנו את עצמת האש, לא יכולנו להעריך את יעילותה גם נגד משוריינים.

מחלקות האויב התקדמו, ירדו לואדי, נעלמו מן העין. הפעלנו את המרגמות בנות שני אינטש, אשר לא יכלו להזיק היוק כלשהו. ואף על פי כן תקפתם בהלה, ונסוגו. הטלפונים נותקו. בזכותן של תעלות-הקשר ורצים אמיצים שמרנו על המגע בין העמדות.

השמש שקעה. היינו מוכנים להתקפת-מישירין. (עדין לא ידענו, כי אין הם לוחמים בלילות). ריכוזנו את כוחותינו בכל התעלות וחיכינו להסתערות. נגד המשוריינים לא היה נשק מתאים. גם בקבוקי-מולוטוב לא היו לנו. הודיינו במה שהיה: רימונים, וחיכינו להם. ההסתערות לא באה. שמענו קולות, צפצופי משרוקיות, ירינו לעומתם. הם לא ענו. ליד הגדר נשמע רעש חשוד. נזרק רימון. הושלך הס. למחר הוברר, כי הגיעו עד הגדר ואף ניסו לפרצה. הרימון הפריע את מלאכתם.

בשתיים אחרי חצות הגיעו ברגל כ-100 אנשי חי"ש מן העמק (מן היחידות הראשונות שהתגבשו ב"גולני"). משום-מה לא עשו הערבים דבר, כדי לנתקנו ולסגור את הדרך מצד זה. לאחר שהאנשים סעדו את לבם, נשלחו ליער, לשמור מפני חדירת האויב ליער, ולהתקיפו מן האגף אם תבוא הסתערות לפנות בוקר. ההתקפה לא באה. היה זה לילה, שהצריך חשבון-נפש ופעילות ארגונית מוגברת. היו לנו הרוגים ופצועים. בנייני-בטון, שבחסותם ריכוזנו את הילדים ואת הזקנים, נתפצחו בקלות ע"י מגזי התותחים. החשמל נותק. המים נזדהמו. עשרות פרות וסוסים ומאות עופות היו מתבוססים בדמיהם.

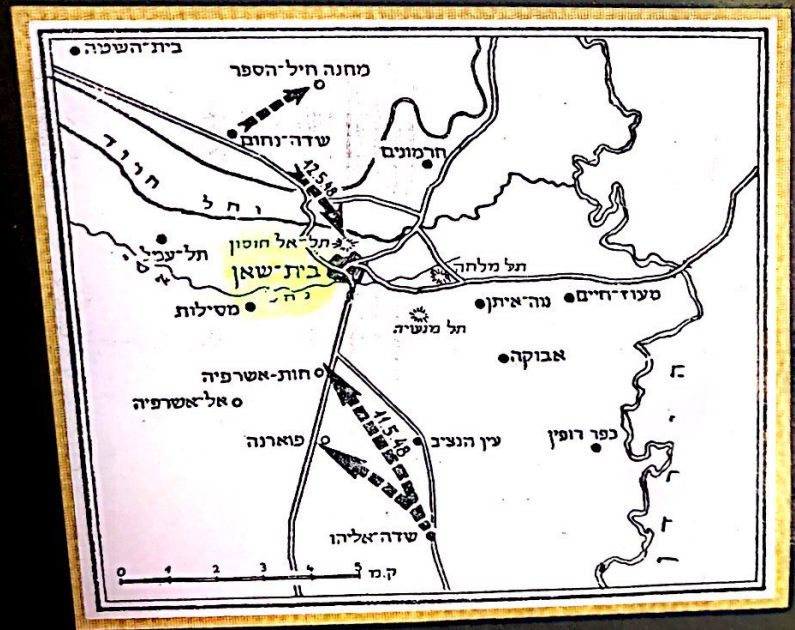

ב־13.5.1948 נכנסו יחידות "גדעון" לבית-שאן. על בנין המשטרה הונף הדגל העברי, ומשמרות הוצבו בכל פינות העיר. מאחר שלא נאסף כל נשק, הוכרז למחרת עוצר, והעיר חולקה לרובעים, שבהם ערכה כל פלוגה חיפושים. ההיילים נצטוו להתיחס אל התושבים בהגינות בזמן החיפושים. נאספו כלי הנשק; שתי מכונות יריה, מרגמות 60 מ"מ, מקלעים ורובים רבים מסוגים שונים וכמות תחמושת גדולה. הגדוד נתעשר גם במכוניות ובסדנא — ומאז הוחזק ה"גביר" שבין גדודי החטיבה.

כיון שקרבו ימי הפלישה והיתה סכנה פן יתקוממו התושבים מן העורף, שעה שירגישו בתמורה צבאית לטובת הפולשים, ניתנה הוראה לפנות את העיר מיושביה. הגדוד שחנה עד כה במחלקותיו, מפוזר בין המשקים, התרכז עתה בשני בסיסים: במחנה-גדעון ובבית-שאן. מטה הגדוד הוסיף לחנות במשטרת-שטה.

עם כיבושה של בית-שאן, טוהר כמעט לגמרי כל העמק מתושביו הערבים. שרידי הבידואים הזינאתים והסגרים עברו את הירדן מזרחה או מעבר לוואדי שובאש דרומה. זיתה זו פעם ראשונה שעמק בית-שאן הפך להיות לעמק עברי טהור.

דוד יזהר

"... וכשהוזרק אהו כוח עצמו כחיים
עשה לאת על הצד הטוב ביותר"

מטח חטיבת גולני
ה' בכסלו תשי"ט 1.12.48
בדרך אל הנגב

פקודת-יום

חיילים ומפקדים!

חטיבה בדרך לחזית הדרום - אל הנגב. אנו עוזבים את מקור-מחצבתה של החטיבה, את מרחב-הצפון. מאחורינו - מערכות קשות ועקובות מדם - נצחונות אשר טיהרו ושחררו את העמקים והגליל והדפו את הפולש אל מעבר לגבולנו. מאחורינו - מאמצים בלתי-פוסקים בהתארגנות, באימון ובחישול המסגרות - פעולה אשר התבססה על לקח השלבים הראשונים של המערכה.

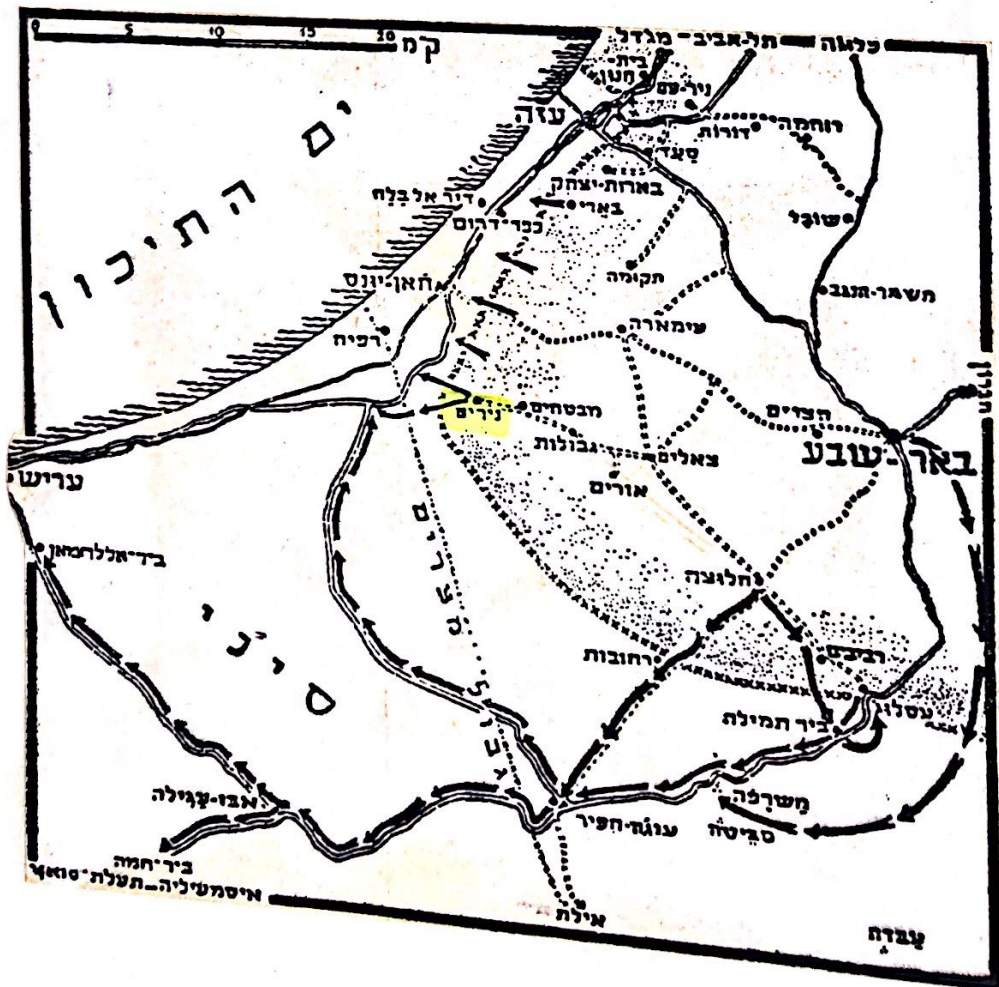
אנו עוברים לחזית, אשר שבועות מספר קודם רדתנו, סאנו בה קרבות גדולים, - נפרצה הדרך אל הנגב הנצור. תפקידים רבים נכונים לנו בחזית זו, החדשה עבורנו. נתאים עצמנו למרחב החדש וללימודו. אנו מביאים עמנו למרחב-פעולתנו החדש נסיון-יקר, ערכים שרכשנו בגליל ובעמקים, מסגרות מאורגנות ומגובשות, רחמי-אמת, כל אלה - ודריכות ונכונות ללמוד.

יזכור כל חייל ומפקד בחטיבה וידע, כי קשיים שאולי לא היכרנום עד כה, עומדים בפנינו. אך עם זאת - גם רבים הם הסיכויים. אם נרמה, הפוגה, פה ושם, להרגשות-סיוס ונעילה - הרי עכשיו יש לעקור, בכל-תוקף, תופעות מסוג זה, מתוכנו.

החטיבה, שלא הכיבה בקרבות-הצפון, דרוכה לקראת מבחניה החדשים. נישא בגאון את מעללי החטיבה בעבר - סימך-דרך לנו לעתיד.

לוח-סי-החטיבה - קדימה!

מפקד-החטיבה

מבצע יחודי (יחיד)

מבצע זה — המעבדה למיגורו של צבא החולשים המצרי בנגב, השתרע על כל פני מרחב הנגב הדרומי-המערבי. היתה זו התורה הגדולה ביותר במלחמת-השחרור, רבת-משתתפים ומגוונת בכלי-מלחמה שונים. ערבות-תנועה לטוחים גדולים, שהביאונו להישגים עצומים, עם שבירת התנגדות-האויב במשלטיו.

המצרים שלקקו את פצעייהם מימי מבצע "יואב", ("עשרה-מכות") זכו להקות-דמים חדשה במבצע "אסף", חלף מאמצייהם להשיב, ולו רק מעט, מאשר אבד להם במכה ה"אחת-עשרה". מכה זו איבדה את תאבונם להתמודדות-חדשה והגבירה בהם את חרדתם. קויה-אויב הוצבו. המצרים התבצרו והסתגרו בקויהם, הכפילו גדרות סביב-מוצביהם וחפרו קריצורים משני בגורת עזה.

שתי זרועות וגדף נקותר נותרו לאויב: (1) הזרוע המערבית, צמודה לכביש עזה—רפיח, שריכזה בה את שרידי-הכוחות המעולים של המצרים. (2) הזרוע המזרחית המשתרעת לאורך הכביש מעוגיה בואכה ביר-עסלוג. גדר צבאית, שנתמסכה לאורך כביש רפיח—עוגיה, הותה את הקו המחבר והמגן, כביכול, בין שתי הזרועות. (3) חטיבה-מצרית שלימה כותרה ב"כיס" פלוגיה—עיראק-אל-מנשיה, אשר למרות היותה מכותרת, היתה סכנה בעומק עורפנו, וביחוד כשהמצרים לא פסקו מלתכן לחלצם מן המצור בעזרת שותפם העיראקי, שנאות להקציב גודר-מוגבר, שהועבר לתכלית זו להרחברון.

כלי-עוד קיים היה מצב זה וכל-עוד כבורות-ארץ גדולות ועמדות איסטרטגיות בידי הפולש — לא פסה הסכנה המאמת על קיום-המדינה. צריך היה להקדימו, להכתיב לו את תנאינו. לנו, לכך נועד מבצע "חורב".

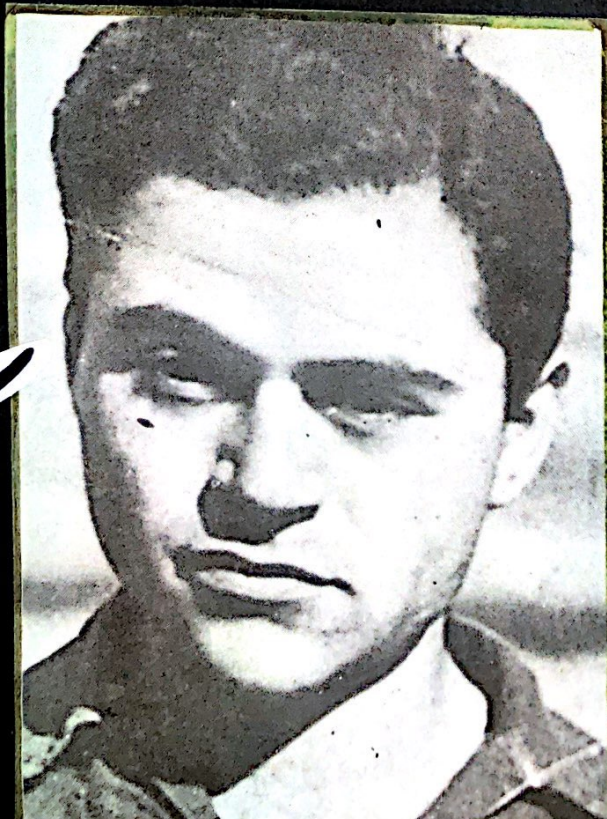
קשיים מידי שמים הצטרפו לקשייה-הלחימה. גשמים עזים ירדו בנגב והפכו את אדמת-הילים הטובענית לטיט. שיירות-האספקה והתגבורות בוססו ושקעו בשין ושרכו דרכן אל בסיסי-המוצא במאמצים-עצומים. למועד היו הכוחות ערוכים במקומותיהם. חולקו התפקידים. המכה העיקרית תנחת בזרוע-המזרחית, בגורת עוגיה—עסלוג ולשם רוכו כוח-שריון, חיל-רגלים וסוללות-ארטילריה. צריך היה להבטיח את הנצחון בקטע זה. כדי להפתיע את האויב ולבולל את הערכויותיו, וע"י כך להקל את מלאכת-הלוחמים בגורת המזרחית, — הוטל על חטיבתנו לבצע, 48 שעות קודם ההתקפה במזרח, התקפה בגורה המערבית. על כן, הועד אחד מגדודי-החטיבה לכבוש משלט בין דיר-אל-בלאח וח'ייניס, אשר טוחו איים לנתק את קו-התחבורה שבין רפיח לעזה. אותה שעה תתקף פלוגת-משוריינים את הכפר עבאסאן, ויחידות אחרות תבימנה התקפות לאורך הגורה המערבית. מטוסי חיל-האוויר יהלמו בבסיסי-האויב העורפיים והקדמיים באל-עריש, רפיח, ח'ייניס ועזה.

... יאך נצבאר את כולם
את יפה הבלאית והתלאר
כי רעות שכבצאת, לעולם
לא תתן את לבנו לשכוח.
אהבה וקוללת כיום
את תלואי כנונו לפלוח.
חיים יאך

סיוט "הכיס" של המצרים עשה את פעולתו, משלט 86, שנכבש בליל 22.12.48. ע"י גדוד "גדעון", הותקף ממחרת הבוקר ע"י יחידות-טנקים ומשוריינים וח"י מצרי. האויב הזרים לגזרה המערבית תגבורות רוספות וריכוז את מלוא-עצמתו כדי לעקור את אנשינו מן הטריז המאים עליהם. אכן, תקלה שאירעה בהבאת האספקה והתגבורת למשלט והגשמים שהחלו לרדת, סייעו לאויב, וה"גדעונים" נאלצו לסגת באבידות לא-מעטות מן המשלט שנכבש, לאחר שהסבו לאויב אבידות רבות באנשים ובשריון. אלא שהפעולה השיגה את מטרתה העיקרית — תשומת לבו של האויב הוסחה מערבה, בו ריכוז את מרבית כוחותיו, אף העביר לשם חלק מיחידותיו שחנו בגזרת עוג'ה-עסלוג. הורדע המזרחית בשלה להסתערות.

וכוחותינו היכו, בליל 25.12.48 פרצו רכבי-שריון ורגלים דרך בין חולות-המדבר. עלו על עוג'ה וכבשוה. אותה שעה הסתערו יחידות-הנגב על המשלטים שמדרום לעסלוג וכבשום לאחר קרבות מרים. האויב נטש את משלטיו וברה המדברה. שלל-רב ושבוים נמלו בידי אנשינו, הדרך מצרימה היתה פנויה. רכבינו דלקו פנימה, לעומק סיני. הכביש היחידי בין ישראל למצרים נותק. צבא-הדרום המנצח עמד לעלות על אל-עריש, ולסיים ע"י חטיבתנו את היסול הגזרה המערבית, שעה שקיבל פקודה לסגת מגבול-מצרים. כל אותם הימים עמדה חטיבתנו וריתקה לגזרה המערבית את מרבית הצבא-המצרי בפשיטות תדירות לאורך הקו, עד ששוב עברנו להתקפה מכרעת.

בשלב השני של המבצע הוטל עלינו להסתער על רפיח בתיאום עם כוחות אחרים שפעלו מדרום. גדוד "ברק" כבש בליל 3.1.49 את משלט בית-הקברות, אך לא הצליח לכבוש את משלט 102. אף יתר נסיונותינו לכבשו עלו בתוהו. התקפות-הנגד של המצרים על משלט "בית-הקברות" נהדפו באבידות רבות לאויב. האויב, שהפעיל כאן את כל הטנקים שנותרו לו בכלל, יצא בשן יעין ונסוג, כשמרבית שריוניו עולים באש. אותה שעה ניהלו יחידות חטיבה-אחות את קרבותיה במשלט הצטלג'ית הכביש לעוג'ה. יחידות חטיבתנו תפסו משלטים נוספים: "הכרם" ו"הגבול", ונערכו שוב להתקפה על רפיח. בקרב האויב החלה, אותה שעה, ההתמוטטות-הכללית ודוקא אז נכפתה עלינו ה"הפוגה".

שמחה נולד בשנת 1923 בגרמניה, בעיר בוטרוץ שבחבל הריין. הוריו היו מעורבים, ששמחה ילמד בבית-ספר יהודי ויקבל הינוך היהודי-לאומי. הוא ביקר בבית-הספר היהודי באסן. באותו הזמן הצטרף שמחה גם לתנועת-נוער ציונית.

בשנת 1938, במגורשו היהודי פולין מגרמניה, עבר יחד עם הוריו ואחותו הצעירה לפולניה. שם הצטרף לקבוצת הכשרה. בפרוץ המלחמה נדד גם שמחה, והגיע לונטרן, ומשם הצליח לעלות ארצה בפברואר 1941, במסגרת עלית הנוער. הוריו ואחותו הצעירה נשארו בפולניה ונספו בידי הנאצים. בארץ הצטרף לקבוצה של עלית-נוער שלמדה במקוה-ישראל, ונשאר שם מפברואר 1941 עד מרץ 1943.

שמחה הסתלם שם בעיקר בענף המכונות החקלאיות והטרקטורים, ורכש את נסיון רב במקצוע זה. בגמר הכשרתו החליט להצטרף לקיבוץ צעיר, והגיע לחמדיה. כיון שהקיבוץ היה צעיר מאוד, ורוב חבריו עבדו בעבודות-חוץ, עבד גם שמחה רוב הזמן בחוץ. יותר מאוחר נכנס גם בחמדיה לענף הפלחה, ועבד במסירות רבה. בשנת 1945 עבר גרעין הקבוצה למשק חפצי-בה, וגם שמחה היה בין המצטרפים. פה נכנס ישר לעבודה בפלחה, והתגלה בתורת עובד מסור ונאמן. לא רק בעבודה הצטיין שמחה, אלא גם בהגנה. עוד לפעולות הראשון נות בעמק ובסביבה נקרא שמחה להשתתף. תמיד היה נחשב לחייל מצויין. עם הקמת הגדוד היה שמחה בין הראשונים, ונשאר בו עד לקרבות האחרונים בנגב, במ נפל. בן 25 היה במותו.

על שמחה שנפל
 טוב פקד המוות אותנו ויחטוף מאתנו עוד אחד מחברינו.
 הפעם — את שמחה. על שדה-קרב בנגב, על גבול הארץ, נפל. בעתים

אלה, כשהמוות הפך אורח קבוע בתוכנו, נתפש הנך לעתים לרוח נחש, והנך מנסה לנחש, מי יעלה בחרמו. לא פעם, בראותי את שמחה, חגור זיגו וערוך לקרב, משעשע הייתי את עצמי במחשבה, כי עדין לא תגיע זרוע המוות, כי ענו הנהו, שקט ונחבא אל הכלים, ולמוות הן אין זמן עתה ליגע עצמו בחיפושים יתרים... אך לא עמדו לשמחה תכונותיו אלו בחיים אל מול גורל המוות, ויכרע.

אכן לא כפתע נחתה המכה. דומה, כי במוות החלו שולטים חוקי המלחמה: הכנה, ריכוך ולבסוף המהלומה עצמה. במשך שבועיים היינו נתונים במסך של ערפל החרדה לגורלו, כי נודע לנו, שהנו בין הנעדרים, עד שהובאה גייתו ואתה הודאות המרה. המוות יוצר בתוכנו אשליות כחיים עצמם, ויש במקרים כגון זה מתיחות, הנובעת מתוך רצון של ידיעה ודאית, אם פגע בו המוות אם לאו, נדמה כאילו הודא יות או הספק — הם היוצרים את הרגשת הדכדוך בתוכך...

עירי וגלמוד, ועם זאת לא מחוצה לנו וליצירת חיינו, כי-אם מעורה בארץ, בחייה ובמפעלנו — כזאת היתה דרכו של שמחה בשנות חייו הקצרות בארץ. במשך שנות חיינו המשותפים במשק, ואף במקום מגורים אחד, לא הצלחתי לגלות את הקשר בין חייו, שחי כאן, לבין עברו בגולה. דומה כאילו הוא עצמו חתך קו ברור וחותך בין הכא להתם. ידעתי על מכתבים, שנשלחו בדרכים שונות לגולה, לחפש אם שרד משהו ממשפחתו. ידעתי, כי הוא עושה זאת בכאב, מתוך העדר של סיכויים, ואך שביב של תקוה וגעגועים לאם, לבית (בארץ) עצמה נמצאים קרובים, אשר היו עבורו הכתובת היחידה אם למכתב או לביקור פעם בשנה). אך היותו גלמוד לא החכטא רק בחינתו „איד מוצל מאש“ של משפחה יהודית בגולה, אלא אף ביחסי הרעות וההברות בחברה עצמה. מבחינה זו היווה שמחה הופעה מיוחדת במינה, המציינת קו של רצינות ואופי מוצק. לא התערב בחברה בשעות של התבררות וחברותא, לא ניסה לדחוק עצמו למרכז, ואף

על עברה שמחה נולד בגרמניה וגורש לשם...
 לעלות ארצה בשנת 1940. הוריו ואחותו הקטנה הלכו באותה הדרך,
 בה הלכו עוד ששה מיליון יהודים... שמחה למד במקוה ישראל, ובא
 אלינו בשנת 1943, ואחר-כך עבר יחד אתנו להפצייבה.

שמחה היה שייך לנו ולמשק, אם-כי לא ראה כלל צורך להבליט
 את עצמו או להתבטא במיוחד. כל אלה, אשר חיו אתו כבר שנים
 אחדות בעבודה וביצירה משותפת, ידעו גם ידעו, עד כמה שאפשר
 לסמוך עליו, ואלה מבינינו, שהמשיכו לחיות עם שמחה גם בשורות
 הצבא, יודעים גם, שהיתה דעה כללית — בין שבוטאה ע"י חייל
 טוראי או ע"י מפקד שעל שמחה אפשר לסמוך במאה אחוזים.

גם בצבא המשיך את הדרך, בה הלך במשק. מזמן כבר רצו
 לשלוח את שמחה לקורס, אבל תמיד הצליח להתחמק, כי לא אהב
 להיות ממונה על אחרים. כשם שהצטיין כחבר מסדר מאוד בענף
 שלו במשק, כן גם בצבא הקפיד תמיד על סדר. כל תפקיד, שהטילו
 עליו ביצע בסדר ובקפדנות מופתית — יהא זה חריש בשדה או תפקיד
 קרבי.

תמיד עקב בערות אחרי הנעשה בחברה ובמשק, והתעניין בכל
 אותן השאלות אשר אותן מעמידים חיי המשק בפני החברה. לא פעם
 מתח ביקורת על ענין זה או אחר, וגם כאשר ישבנו וחיפשנו דרכים
 לתיקון המעוות, לא השלים תמיד עם כל המדובר המוצע, ואולם
 ללא יוצא מן הכלל ידע לכבד כל החלטה של החברה.

יום-יום הגשים את חיינו בפשטות ובנאמנות. קטן-קומה היה,
 ומי יודע, מה התחולל לא פעם בנפש זו...

קשה להשלים עם העובדה, ששמחה איננו. אנחנו, שחיינו אתו
 כבר שנים במשק ואחרי-כן בצבא, לא נוכל לשכוח אותו לעולם. תמיד
 ישמש לנו סמל המסירות והנאמנות.

יוחנן (מיטלמן)

לא ניסה לקנות לעצמו ידידים. אך בעוד שאצל אחרים מהווה יחס
 כזה להכרה מקור של חיכוכים והתנגשויות, ואף קובע יחס שלילי של
 החברה אליהם, הרואה אותם כמתבודדים או כמסתגרים, הרי לידו
 לא כך היה. החברה ראתה בהתנהגותו לא דרך של התרחקות מעליה,
 או מחאה כלפי אירח-חיה, אלא מעין תחימת תחום-היחיד, הנובעת
 כסבבו ומתנאי-חיו, והתייחסה אליו על כן באהדה ובהבנה. כשמנסה
 אני להסביר לעצמי תופעה זו, נראה לי, כי החברה חשה יותר משהבייר
 נה, כי בעצם טבעו והיותו של שמחה יאה לו, שיהא נוקט דרך הת-
 נהגות זו, ודוקא אילו היה דבק בחברה בתעלוליה ודוחק עצמו לשאר-
 נה, היה מעורר גיחוך ובוז.

איש אחריות וסדר, הרוץ ושקדן בעבודה כבמלחמה, והיה
 אפשר לסמוך עליו בכל מקום שעמד לשרות. הצטיין כפועל, כחייל, אך
 נראה לי, כי לעולם לא יכול היה להגיע לפיקוד או לריכות, למרות
 התכונות החיוביות הללו — ואמנם חש זאת בנפשו, ודחה כל הצעה
 או תביעה מסוג זה. אף זה חלק מאופיו, של תחימת תחום היחיד
 מסביבו.

הנהגה בא המוות ועקרו מתחומי, מתחום החיים, מתחום העבודה
 השקטה והחרוצה, מתחום עולמו שלו הבודד והרציני.
 שוב נוצר חלל בתוכנו, חלל המתמלא כאב על אבדן טובים
 וצעירים, ענני-עולם, שותפים במאבקנו זה לדמות חיים ולדמות חברה.
 הנה הולכים מאתנו כשליחים שלנו, שהגורל בהרם, כתרומת דמנו...

ווה (180)

לזכרו של שמחה
 ככל שבך-אדם סגור ומסוגר יותר — כן קשה יותר לכתוב עליו.
 לכתוב על שמחה, שאיננו יותר אתנו, נראה כבלתי-אפשרי

שוים ושונים היו השלושה באופים ובצורת חייהם. המשותף להם היו הבית, הדרך והמטרה. שלשתם ראו בחיי הצבא רק המשך לדרך שהלכו בה כבר מזמן ושלשתם רצו מאוד לחזור ולהחליף את הרובה באת. רק שינוי המצב בארץ הניע אותם לעזוב מסגריה, פלחה ומחצבה. רגילים היינו לראותם בנאמנותם לתפקידיהם במשק וכך המשיכו גם בצבא, באותה מסירות ויכולת מלאו גם שם כל תפקיד. האחד בפשטות ובשקט שלו, השני במרצו הבלתי פוסק והשלישי בגישתו הרצינית. בדרך ארוכה הלכו יחד: מהפעולות הראשונות בעמק עוד הרבה לפני הקמת הצבא. אחר כך יחד עם הגדוד מיזמו הראשון דרך מערכות ג'נין, פעולות הגלבווע, ומשם למערכת נצרת ולבסוף ערבות הנגב. בנגב הספיקו עוד להשתתף יחד עם הגדוד בביצוע פעולות יפות. מאחת הפעולות האחרונות והקשות ביותר שהגדוד עמד בה, לא חזרו יותר. לחמו עם כל החברים בגבורה ובאון. ארוך היה היום ההוא ואריה נפצע קשה עוד בכיבוש המשלט ומת שעות מספר אחרייכן, שמחה הספיק להילחם כל היום ורק בעזיבת המשלט בדרך חזרה לבסיס כרע ונפל סמוך למפקדו. קובה עבר את כל זאת ורק מאחת הפעולות ימים מספר לאחר כך לא חזר יותר. לא רק משקנו השאיר שם את גבוריו, רוב משקי העמק השאיר בו שם בנגב את נציגיהם בכרית דמים עם אדמת הנגב.

לחיק המשפחה — — —

הנה נתקבצו יחדיו לכאן — כבחייהם כן במותם איש איש ופרשת חייו, איש איש ופרשת מותו. ראינום בתוכנו על המשותף ועל המיוחד שבהם. כל אחד ועולמו שלו, כל אחד ומזגו שלו, ואילו בצאתם כמתנדבינו במלחמה הפכו חלק בלתי נפרד מישותנו, מנשמתנו הקיבוצית.

הם נשאנו עמם על פני הארץ הזאת, כשם שנשאו כל־יזנים בקרבות ג'נין ונצרת, בקרבות הגליל והנגב.

בודדים — איש וגורל בדידותו בחיים, בדידות מהורים, בדידות מאשה, בדידות מרע — מצאו בתוכנו את משפחתם הגדולה, ואנו בהם את בני המשפחה.

וכשהובאו גויותיהם אחת לאחת, כל אחת ופרקה שלה, כל אחת ופרשת גלגוליה במותה, ראינום חוזרים אל חיק המשפחה...

אמרתי בלבבי — מי יירש את גאון מלחמתם? מי ישא את זכר אבדם שלא יאבד בחלל זו הארץ, הרוויה זכרונות כאב? הנאמץ זכרם בקרבנו כבמשפחה, למען לא יגתשו ולא ישכחו עם עומס הימים? — — —

ואולי תהיינה אותיות מתות אלה נרות־נשמה קטנים להחיות זכרם בתוכנו — — —

וזה (ויסמן)

שנתיים לנפילת שמחה, אריה וקובא

אריה ושמחה נפלו ב-23 בדצמבר 1948
קובא נפל ב-5 בינואר 1949

בימים אלה מתאבל העם כולו על השואה הגדולה, שעברה עליו לפני זמן כל כך קצר; זכרם של ילדי מליוני אחינו, אשר נטבחו ע"י הרוצחים הנאציים, עוד חי בקרבנו, והנה אנו מחייחים עם שלשת חברינו, אשר הקריבו את נפשם למען קוממיות עמנו, למען יצירת הערובה, שלא תישנה השואה. לא רק מבחינת זמנם, אלא גם מבחינת חננם קרובים ושלובים שני התאריכים האלה. בתוך המחשך האיום של רצח והשמדה נדלק בזמנו הנר של מרד הגיטאות, ולאורו הודרכו גם הלוחמים האמיצים לשחרור העם והמולדת.

ברשימות הבאות נביע מקצת רגשותינו לאותם החברים, אשר אינם עוד איתנו, אך בד בבד עם העלאת זכרם וההתייחסות אתם מפעמת אותנו החקוה האדירה וההכרה הברורה, שכסם ע"י מאבקם הם הוכן כסלון חרוץ לכוחות השחור, אשר זממו להשמידנו כאן ולהכרית את מפעלנו היוצר, כן גם ינחלו תבוסה נסיונותיהם התפלים וסאיפוחיהן המחפירות של מחררי המלחמה בעולם, אשר טוב חשקה נפסם להסביענו בים של דמים, ואשר למען המטרה הנפסדת הזאת אף מוכנים לקומם מחדש את גרמניה הנאצית, זו אויבתנו בנפש, על מכונית המלחמה שלה.

נזכור, שמניעת שואה חדשה לעמנו ולאנושות כולה תחכן רק ע"י מאבק עז לשלום-אמת. המאבק לשלום הנהו עתה המשך ישר למאבק השחרור, שלמענו נתנו חברינו היקרים את דמם.

יהי זכרם ברוך !

זאב

ככל שבקראדם סגור ומסוגר יותר — כן קשה יותר לכתוב עליו. לכתוב על שמחה, שאיננו יותר אתנו, נראה כבלתי אפשרי כמעט, וגם אין אני יודע, אם יעלה בידי לתארו. מעט מאוד ידוע לנו על עברו. שמחה נולד בגרמניה וגורש משם לפולניה; משם הצליח לעלות ארצה בשנת 1940. הוריו ואחותו הקטנה הלכו באותה הדרך, בה הלכו עוד ששה מיליון יהודים... שמחה למד במקוה ישראל, ובא אלינו בשנת 1943, ואחר כך עבר יחד אתנו לחפציבה.

שמחה היה שייך לנו ולמשק, אס"י לא ראה כלל צורך להבליט את עצמו או להתבטא במיוחד. גם בצבא המשיך את הדרך, בה הלך במשק. מזמן כבר רצו לשלוח את שמחה לקורס, אבל תמיד הצליח להתחמק, כי לא אהב להיות ממונה על אחרים. כשם שהצטיין כחבר מסודר מאוד בענף שלו במשק, כן גם בצבא הקפיד תמיד על סדר. כל תפקיד, שהטילו עליו ביצע בסדר ובקפדנות מופתית — יחא זה חריש בשדה או תפקיד קרבי.

תמיד עקב בערנות אחרי הנעשה בחברה ובמשק, והתעניין בכל אותן השאלות אשר אותן מעמידים חיי המשק בפני החברה. לא פעם מתח ביקורת על עניין זה או אחר, וגם כאשר ישנו וחיפשנו דרכים לתיקון המעוות, לא השלים תמיד עם כל המדובר והמוצע, ואולם ללא יוצא מן הכלל ידע לכבד כל החלטה של החברה.

יוס"ים הגשים את חיינו בפשטות ובנאמנות. קסר קומת היה, ומי יודע, מה התחולל לא פעם בנפש זו...

קשה לחשלים עם העובדה, ששמחה איננו. אנחנו, שחיינו אתו כבר שנים במשק ואחרי כך בצבא, לא נוכל לשכוח אותו לעולם. תמיד ישמש לנו סמל המסירות והנאמנות.

יוחנן

שנת ז'ס . . .

נברו כשנתיים מאותם הימים המרים, שהיו מביאים לנו בשורות איוב אחת אחרי השניה. רק שנתיים, וכשאנו סוקר אחרנית, נדמה לך לפעמים, שתקופה ארוכה מבדילה בינינו ובין הימים הטרופים האלה, ימי מלחמת העצמאות, כי הרי סוערת תקופתנו ורבת-מאורעות מאורע אחד משכיח את קודמו במהירות מסחררת.

לכן נדמה לנו לפעמים, שעצמאות זו, שזכינו בה אחרי מאמצים וקרבנות של דורות, היא כאילו טבעית ומובנת מאליה. -

והן רק תמול היתה "השבת השחורה", רק תמול גרשו אניות מעפילים ועוד טרם נמחו דמעוניהם של כל השכולים במלחמה.

טוב לכן, שנקבע יום זכרון לגבורינו, אשר הקריבו את נפשם, למען נוכל לחיות בארץ ולטייל בה באין מחריד.

ביום זה נזכור ונזכור את יענקלה ושמחה, את קובא ואריה - זכרונם לברכה. יענקלה, שרק יצא מגיל הנוער והחזיק בידיו הצעירות את ההגה בדרך ירושלים הנצורה, עד שנפל . . .

קובא ואריה, ניצולי המחנות והגיהנום הנאצי - שרידים יחידים למשפחות ענפות, ושמחה הצנוע והאחראי, שנפלו על שחרור הנגב.

נזכור ונזכור את חברינו מעלית הנוער, שהתחנכו אצלנו ואצו ראשונים למערכת שממנה לא חזרו - חברי הנוער הרומני ישעיהו שוסטרמן, שנפל בקרב על משמר-העמק, וחברו נפתלי, שנפל בימים האחרונים של המלחמה בגליל המערבי.

נזכור ונזכור את משה רובינשטיין מהנוער ההונגרי, שנפל בהגנת גזר ואת חברו מרדכי פריד, שנספה בדרכי הנגב.

כולם הם הקדימו את צו ההתיצבות. - - -

ראשונים לצו מצפונם אצו למערכת בראשית חייהם לסתום כל פרצה בגופם, והיה כי ישאלך בנך על סוד תקומת ישראל - וספרת לו על כסופי דורות ועל שמירת הגחלת - על כל העליות והמאבקים - וחסיים בפרק האחרון - פרק הדור, שהשליך נפשו מנגד והביאנו עד הלום.

ובפרק הזה חלק לנו: יענקלה ושמחה
קובא ואריה
ישעיהו ונפתלי
מרדכי ומשה

זכרם אהנו לנצח

צבי

עברו שנתיים מהיום ההוא, שהם הלכו ללא שוב - והוא ביניהם. עם חלוף הזמן הולכת ונעלמת דמותו. תקופת מלחמת השחרור נראית לנו כיום כה הרחק, שגם אלה, שנפלו ואינם עוד אתנו כאילו הרחק הרחק בזכרוננו. על כן, כשמתקרב יום השנה, ושוב עובר לעינינו ביתר בהירות היום הזה, מופיעה גם טוב דמותו לעיני, כפי שהוא היה, חי, פעל בתוכנו ולחם ביחד אתנו. כיום, כשאנו קוראים על הקרבות בנגב, על גבורת הלוחמים שם, על התנאים והדרכים, שבהם פעלו ובצעו את משימתם, אני רואה גם את דמותו בבהירות ובקרבה יתרות, כאילו רק תמול שלשום היה הדבר. שמחה ז"ל נולד בגרמניה ועלה ארצה במסגרת עליית-הנוער עם פרוץ מלחמת העולם השנייה. משפחתו, שעוד קודם גורשה לפולין, הושמדה בידי הנאצים. בארץ למד בביה"ס החקלאי במקוה-ישראל ועם גמר למודיו הצטרף לתנועה הקיבוצית. מאז עברנו את הדרך במשותף, חיי משק צעיר, המעבר למשק ותיק והחיים בצבא. כולנו הכרנו אותו, את הבחור קטן-הקומה, הסגור והמסוגר, המוכן תמיד לכל קריאה. תמיד הצטיין במסירותו בשטח העבודה וההגנה. כשם שברור היה לו, שמחפיקו לבנות את הארץ, לפתח את המשק, כך גם מובן היה לו, שבשעת הצורך יש להגן על הארץ. לא עבר זמן רב ובאה שעת החירום וגם שמחה בין המצטרפים לצבא. עוד לפני התגייסותו לגדוד 13 השתתף במערכה על משמר-העמק. יחד עם הגדוד עבר את כל מבצעיו, החל מהקרבות בעמק ובחזית ג'נין, דרך חזיתות נצרת והגליל עד להגיעו לנגב. גם שם עוד הספיק להשתתף במספר קרבות. במבצע "חורב" הוטלה על הגדוד פעולה מיוחדת: להטעות את האויב ולמסוך אותו מהמקום, שבו צריך היה לקבל את המכה העיקרית, ובאמת המשימה הצליחה. האויב היה משוכנע, שפה, בכבוש המשלט 86, פועל הכוח העיקרי שלנו, ורכז איפוא את רוב כוחותיו כדי לכבוש בחזרה. אחרי יום שלם של קרבות והרעשות ובעזרת הטבע, הצליח האויב לכבוש את המשלט בחזרה לפנות ערב. שמחה'לה, שכל היום לחם ופעל למופת, הצטרף בזמן הנסיגה לקבוצה קטנה של חברים, שהלכו יחד עם הסמג"ד ברשי ז"ל (חבר תל-עמל). בערך במרחק ק"מ מהמשלט, בחוף ואדי, פגע פגז-מרגמה בקבוצה הקטנה הזאת ושמחה יחד עם ברשי נהרגו במקום . . .

שמחה'לה לעולם לא רצה להבליט את עצמו לא בחיי המשק ולא כל שכן בחיי הצבא. כל הפלוגה תבנה אותו; המפקדים מאוד העריכו אותו. לא פעם עמד להשלה לקורסים שונים כי כל מפקד נוכח לדעת חיש מהר, שעל הבחור הזה אפשר לסמוך. אך תמיד סרב, כי הרגיש ולא נוצר לפקד על אחרים. עם, שבניו הם כאלה, אין לו מה לחשוש גם בזמנים הקשים יותר.

גם בעצם ימי הקרב הקשים את שמחה הנגב הרחב, על שטחיו העצומים, ולא פעם שבנו וחשבנו על עתידו של חבל-ארץ זה. כבר אז היה ברור לו ולנו, שכעת, בזמן מלחמה, מחפיקינו לכבוש את הנגב ולהשליך את האויב אל מחוץ לגבולות הארץ. אבל ידענו גם ידענו, שעם חוס פעולות הקרב לא צבא יחזיק וישמור על השטחים רחבי-הידיים האלה; תפקיד זה יהיה מיועד לתנועת ההתישבות. שמירת הנגב תחנך רק בידי אלה, שיעבדו את המרחבים האלה ויהפכו ממדבר-שממה למקור-מחיה לעם. תעבורנה עוד שנים לא-מעטות, עד שהנגב יהיה בידינו ממש, ולעת עתה עולה רק מדי פעם נקודה נוספת אל חוף המדבר. הנה, בימים אלה, שנתיים אחרי הקרבות לשחרור הנגב, עלו להתישבות סמוך למשלט 86, לאותו מקום, ששם נשפך כל כך הרבה דם, ואשר שם כל כך הרבה בנים של העמק שלנו מסרו את חייהם כדי להחיות את השממה.

לזכר שמחה פ. וכל בוגרי עליה-הנוער

שמסרו את חייהם על הגנת ארצנו.

בימים אלה (19 בפברואר) מלאו 15 שנה לאחד המפעלים הקונסטרוקטיביים ביותר בתולדות הציונות. לפני 15 שנה הגיעה למשק עין-חרוד החברה הראשונה במסגרת עליה-הנוער. השנה בודאי לא ישימו לב לתאריך החשוב הזה, אולי גם יגידו, שהתישנו הן המפעל והן הדרך, אבל לא כך הדבר. אמנם קמה המדינה, עמנו שרוי עדיין במצב של מלחמה, ובודאי נדמה לרבים, שהזמן מתקדם בצעדי-ענק ואין יותר פנאי מספיק להתייחד עם תאריכים כאלה. ואולם כל אלה, אשר השקיעו כוחות רבים במפעל הזה, כגון המשקים, המדריכים וחניכי-המפעל עצמם, לא יעברו לסדר-היום מבלי להעריך בכנות וכראוי את הדרך, שבה הלך והתקדם המפעל הזה.

כל אלה, שבשנים האחרונות באו במגע עם עולים וטכסו עצה, מהן הדרכים היעילות ביותר להשרשתם בארץ, הגיעו ללא ספק למסקנה, שדרך הקליטה הבטוחה והטובה ביותר הוא מפעל עליה-הנוער. כנראה כבר אז לפני 15 שנים, כאשר חשבו מיסודי המפעל על הדרך, בה ילכו לשם העלאת המוני נוער מהגולה והשרשתם בארץ, על מנת להבטיח, שגם עם גמר הכשרתם ימשיכו לבנות את הארץ, בודאי כבר אז הגיעו למסקנה ההגיונית, שאך ורק שילוב עליה-הנוער עם ההתישבות העובדת, עם הכוחות החלוציים שבארץ, הוא הוא הערובה הממשית להצלחת המפעל.

נזכור את מיסודי המפעל הזה, את הנרייטה סולד והנכ בייט ז"ל ואת רחה פרייער. הנני בטוח, שלו אפילו שלושת האנשים האלה לא היו קשורים במישרין להנועת ההתישבות העובדת ברוחם, הרי גם בלאו הכי היו מבינים, שרק בדרך זו ייבנה המפעל. כל מי שהכיר את הנרייטה סולד, את האשה הנפלאה הזאת, יודע, שהיא היתה הן במחשבותיה והן בדרכה חלוצה במלוא מובן המלה.

מפעל עליה-הנוער הצליח לקרב ולתגן שכבות רבות של נוער, שהיו זרות ורחוקות לעמן ולארצן. הוא עזר לאלפי ילדי הגולה למצוא את הדרך הנכונה להשתחוותם בארץ, והוא גשר בין הנוער הגלותי והנוער הארץ-ישראלי. במשותף המשיכו את חייהם, הקימו מפעלים התישבותיים, ובמשותף לקחו חלק בכל צורות המאבק של הישוב עד להקמת המדינה, ובמשותף ממשיכים את דרכם בזמן המלחמה. רבים הם אלה, אשר בדרכים אלה הקריבו את חייהם למען העם. - - -

כל עוד נשאר נוער בגולה, שומה על המפעל הזה להמשיך בדרכו ולדאוג לכך, שגם להבא ילך הנוער באותן הדרכים ויקבלו גם להלך אותו החנוך, שקבלו חניכי עליה-הנוער ב-15 השנים עד הלום. לא חמיד היתה הדרך חלקה. והמפעל היה מוכרח להתגבר על לא מעט קשיים גדולים, וגם כל חברה וחברה לחוד נתקלה במכשולים רבים, עד אשר מצאה את דרכה הנכונה. ואולם במשך כל הזמן לוותה הן את המפעל והעומדים בראשו והן את החברות המרוכות ההכרה הנחושה, שאין דרך שניה. הם ידעו היטב, ש"לבנות ולהבנות בה" היא הנה הדרך, אשר תקבע את עתיד החברות, ולכן בדרך זו הלכו וככה ימשיכו.

בוגר עליה-הנוער

איפה ישנם עוד אנשים
כמו האיש ההוא
אשר היה כערבות הבוכיות.

למרגלות ההר נולד,
ליד הנחל,
בחורף שר בין ערבות בוכיות.
בקיץ בין אורות בצעי המים
לחמו שילח על פני הנחל לדגה
מקני הסוף כרת לו עפיפון.
וכשהיה לאיש,
מגבעולי הערבות הבוכיות נטה סוכה
מאבן המבצר האפורה בנה לו בית
על מי הנחל, תחנה הקים,
זרע שדות,
שלח אוננו על פני הים באוניות סוחר
אך יש אשר יניח כלי מלאכתו
ויהיה פתאום לאיש אחר.

איפה ישנם עוד אנשים
כמו האיש ההוא
אשר היה כערבות הבוכיות.

למרגלות ההר נולד,
ליד הנחל,
ידיד פזור נפש על ההר או בבכאים
ובנפלו בבוקר לא עבות אחד על אדמתו
יקנו לו אחוזת עולם
ליד אמות המים השקטות.

איפה ישנם עוד אנשים כמו האיש ההוא,
אשר היה כערבות הבוכיות.

וכמו מבצר עתיק היה בסוף הדרך.

